

ฉบับที่ 5/2567 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567

เตือนการระบาด

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ลักษณะการทำลาย
และการระบาด

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ท่อน้ำท่ออาหาร บริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้ง ลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียก "อาการไหม้" (HOPPERBURN) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวงซึ่ง ตรงกับช่วงอายุพืชที่ 2 - 3 (GENERATION) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก (RICE RAGGED STUNT) มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแฉะแฉะต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสั้น ใบแก่ช้ำกว่าปรกติ ปลายใบบิด เป็นเกลียว และขอบใบแห้งวิ่น

การป้องกันกำจัด

- 1) ปลูกข้าวพันธุ์อ่อนข้างต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 90 สุพรรณบุรี 60 ปทุมธานี 1 พิชญ์โลก 2 ชัยนาท 1 ชัยนาท 2 กข29 และ กข31 และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอ ปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสี่ยงภัยเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง
- 2) ในแหล่งที่มีการระบาด และควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน 2-3 สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้องควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดินเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน 7-10 วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
- 3) เมื่อตรวจพบสัดส่วนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตัวเต็มวัยต่อมวนเขียวดูดไข่ ระหว่าง 6 : 1 - 8 : 1 หรือตัวอ่อนวัยที่ 1-2 เมื่อข้าวอายุ 30-45 วัน จำนวนมากกว่า 10 ตัวต่อต้นให้ใช้สารฆ่าแมลง บูโพรเฟนซิน (แอปพลอด 10% ดับบลิวพี) อัตรา 25 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือใช้สาร อีโทเฟนพรอกซ์ (ทรีบอน 10% อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ บูโพรเฟนซิน/ไอโซโพรคาร์บ (แอปพลอด/มิฟซิน 5%/20% ดับบลิวพี) อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เมื่อพบแมลงล่วนใหญ่เป็นตัวเต็มวัย จำนวนมากกว่า 1 ตัวต่อ 1 ต้นและไม่พบหรือพบมวนเขียวดูดไข่ไม่มากนัก ให้ใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ (ทรีบอน 10% อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% อีซี) อัตรา 110 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือไอโซโพรคาร์บ (มิฟซิน 50% ดับบลิวพี) อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารฟิโนบูคาร์บ (บีพีเอ็มซี 50% อีซี) อัตรา 60 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ในระยะข้าว ตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัวตอกอ หรือ 1 ตัวต่อ 1 ต้น และพบมวนเขียวดูดไข่จำนวนน้อยมาก ให้ใช้สารไทอะมีโทแซม (แอดทาร์ 25% ดับบลิวพี) อัตรา 2 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารไดโนทีฟูเร็น (สตาร์เกิล 10% ดับบลิวพี) อัตรา 15 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือโคลไทอะนิน (เด็นท็อกซ์ 16% เอสซี) อัตรา 6-9 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรืออีทีไพโรล (เคอร์บิกซ์ 10% เอสซี) อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20% อีซี) อัตรา 110 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร
- 4) ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงที่ทำให้เกิดการเพิ่มระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (RESURGENCE) หรือสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น ออลฟาไซเพอร์เมทริน ไซเพอร์เมทริน ไซแอลโลทริน เดคาเมทริน เอสเฟนแวลเลอร์เรต เพอร์เมทริน ไตรอะโซฟอส ไชยานิเพนฟอส ไอโซชาไทออน ไพริดาเฟนไทออน ควินาลฟอส และเตตระคลอร์วินฟอส เป็นต้น

ที่มา: กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

จัดทำโดย: สำนักงานเกษตรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ฉบับที่ 6/2567 วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567

เตือนการระบาด

โรคกาบใบแห้ง

สาเหตุ : เชื้อรา RHIZOCTONIA SOLANI

อาการ

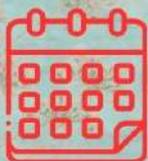
เริ่มพบโรคในระยะแตกกอ จนถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว บังต้นข้าวมีการแตกกอมากทำใ้ต้นข้าวที่จะเบียดเสียดกันมากขึ้น โรคก็จะเป็นรุนแรง ลักษณะแผลสีเขียวปนเทา ขนาดประมาณ 1-4 x 2-10 มิลลิเมตร ปรากฏตามกาบใบ ตรงบริเวณใกล้ระดับน้ำ แผลจะลุกลามขยายใหญ่ขึ้นจนมีขนาดไม่จำกัดและลุกลามขยายขึ้นถึงใบข้าว ถ้าเป็นพันธุ์ข้าวที่อ่อนแอ แผลสามารถลุกลามถึงใบธงและกาบหุ้มรวงข้าว ทำให้ใบและกาบใบเหี่ยวแห้ง ผลผลิตจะลดลงอย่างมาก

การแพร่ระบาด

เชื้อราสามารถสร้างเมล็ดขยายพันธุ์อยู่ได้นานในตอซังหรือวัชพืชในนาตามดินนา และมีชีวิตข้ามฤดูหมุนเวียนทำลายข้าวได้ตลอดฤดูกาลทำนา

การป้องกันกำจัด

1. หลังเก็บเกี่ยวข้าว และเริ่มฤดูใหม่ ควรพลิกไถหน้าดินตากแดด เพื่อทำลายเมล็ดขยายพันธุ์ (FRUITING BODY) ของเชื้อราสาเหตุโรค
2. กำจัดวัชพืชตามคันนาและแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันการระบาดของเชื้อราสาเหตุโรค
3. ใช้ชีวภัณฑ์บาซิลลัส ซับทิลิส (BACILLUS SUBTILIS, เชื้อแบคทีเรียปฏิปักษ์) ในอัตราที่ระบุ
4. ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น โพรพิโคนาโซล เหน็บซุรอน (25% ดับบลิวพี) ตามอัตราที่ระบุโดยฉลากสารป้องกันกำจัดเชื้อรานี้ในบริเวณที่เริ่มพบโรคระบาด ไม่จำเป็นต้องพ่นทั้งแปลง เพราะโรคกาบใบแห้งจะเกิดเป็นหย่อม

ที่มา : กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

เตือนการระบาด

ฉบับที่ 7/2567 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567

หนอนกอข้าว

ลักษณะการทำลายและการระบาด

หนอนกอทำลายข้าวตั้งแต่ข้าวเล็กจนถึงระยะข้าวออกรวง
ในประเทศไทยมีรายงานพบ 4 ชนิด คือ หนอนกอสีครีม

หนอนกอแถบลาย หนอนกอแถบลายสีม่วง
และหนอนกอสีชมพู

หนอนกอข้าวทั้ง 4 ชนิด

ทำลายข้าวลักษณะเดียวกันโดย

หลังหนอนฟักจากไข่จะเจาะเข้าทำลายภายในกอ

ทำให้กอใบมีสีเหลืองหรือน้ำตาล ซึ่งจะเห็นเป็นอาการช้าๆ เมื่อฉีกกอใบดูจะพบตัวหนอน เมื่อหนอนโตขึ้นจะเข้ากัดกินส่วนของลำต้น ทำให้เกิดอาการใบเหี่ยวในระยะแรก ใบและยอดที่ถูกทำลายจะเหลืองในระยะต่อมา ซึ่งการทำลายในระยะข้าวแตกกอนี้ทำให้เกิดอาการ “ยอดเหี่ยว” (DEADHEART) ถ้าหนอนเข้าทำลายในระยะข้าวตั้งท้องหรือหลังจากข้าวออกรวงจะทำให้เมล็ดข้าวลีบทั้งรวง รวงข้าวมีสีขาวเรียกอาการนี้ว่า “ข้าวหัวหงอก”

การป้องกันกำจัด

- 1) เผาตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ไช้หน้าท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง
- 2) ปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าว ปลูกพืชหมุนเวียน
- 3) ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไป ทำให้ใบข้าวงามหนอนกอชอบวางไข่
- 4) ใช้แสงไฟล่อตัวเต็มวัยและทำลาย เมื่อมีการระบาดรุนแรง
- 5) ไม่ใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดในนาข้าว เพื่อช่วยให้ศัตรูธรรมชาติพวกแตนเบียนไข่และแตนเบียนหนอนของหนอนกอข้าว สามารถควบคุมประชากรหนอนกอข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) เมื่อพบอาการข้าวยอดเหี่ยวในระยะข้าวอายุ 3-4 สัปดาห์หลังหว่าน/ปักดำในระดับ 10-15 เปอร์เซ็นต์ให้ใช้สารชนิดพ่นน้ำ เช่น คลอร์ไพริฟอส (ลอร์สแบน 20% อีซี) อัตรา 80 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วแปลงเพียงครั้งเดียว

เตือนการระบาด

ฉบับที่ 8/2567 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567

หนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด

หนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด *SPODOPTERA FRUGIPERDA* (FALL ARMYWORM)
ตัวเต็มวัยเป็นหนอนผีเสื้อกลางคืนมีวงจรชีวิตประมาณ ใช้เวลา 30 - 40 วัน เมื่อผสมพันธุ์แล้ว
ผีเสื้อเพศเมียจะวางไข่ในเวลากลางคืน โดยวางไข่เป็นกลุ่ม ประมาณ 100 - 200 ฟอง
มีขนปกคลุมไข่ ผีเสื้อเพศเมียหนึ่งตัววางไข่ได้ประมาณ 1,500 - 2,000 ฟอง ระยะไข่ 2 - 3 วัน
หนอนมี 6 วัย ระยะหนอน 14 - 22 วัน หนอนที่โตเต็มที่มีขนาดลำตัวยาว 3.2 - 4 เซนติเมตร
จะทั้งตัวลงดินเพื่อเข้าดักแด้ ระยะดักแด้ 7 - 13 วัน จึงเป็นตัวเต็มวัยมีชีวิต 10 - 21 วัน ตัวเต็ม
วัยบินได้ไกลเฉลี่ย 100 กิโลเมตรต่อคืน ลักษณะเด่นของหนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด
มีส่วนบนของหัวเป็นแถบสีน้ำตาล 4 จุด

ลักษณะการทำลาย และการระบาด

การเข้าทำลายพืชส่วนใหญ่จะพบใน
ข้าวโพด จะเกิดขึ้นในระยะที่เป็นตัว
หนอนเท่านั้น หนอนจะระบาดทำลาย
ข้าวโพดตั้งแต่อายุประมาณ 7 วัน จน
กระทั่งออกฝัก โดยกัดกินยอด และใบ
ข้าวโพดแห้งหรือกัดกินทั้งแผ่นใบ และ
จะพบตัว หนอนหลบซ่อนแสงอยู่ที่ยอด
หรือโคนกาบใบข้าวโพด โดยหนอนวัย
3 - 6 เป็นระยะที่ทำความเสียหายมาก
โดยกัดกินอยู่ในยอดข้าวโพด ระยะก่อนที่
ดอกตัวผู้จะโผล่ หนอนจะกัดกินเกสรตัวผู้
หลังจากใบยอดคลี่ทั้งหมดดอกตัวผู้โผล่
หนอนจะย้ายไปกัดกินไหม และเจาะ
เปลือกหุ้มฝักเข้าไปกัดกินภายในฝัก
หากระบาดรุนแรงจะทำให้ผลผลิตเสียหาย
ประมาณ 70% ของพื้นที่

การป้องกันกำจัด

1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง โดยสังเกต
กลุ่มไข่ และหนอน ให้สังเกตรอยทำลายสีข้าวเป็นจุดหรือแถบเพื่อ
ตัดสินใจป้องกันกำจัด
2. ใช้แมลงศัตรูธรรมชาติที่สามารถควบคุมหนอนกระทู้ข้าวโพด
ลายจุด (วัย 1 - 2) เช่น แตนเบียนไข่ *TRICHOGRAMMA* SPP.
หรือ แมลงหางหนีบ
3. สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงเจนซิส
สายพันธุ์ ไอซาไว (*BACILLUS THURINGIENSIS* CV.
AIZAWAI) เชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงเจนซิสสายพันธุ์
เคโรสตากี (*BACILLUS THURINGIENSIS* CV. KURSTAKI)
4. หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชค่า
แนะนำของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้
- สารเคมีพ่นทางใบ สไปนีโทแรม อีมาเมคติน เบนโซเอท
คลอร์ฟินาเพอร์ อินดอกซาคาร์บ แมทอกซีฟีโนไซด์+สไปนีโทแรม
คลอแรนทรานีลีโพรล ฟลูเบนไดนาไมด์ ลูเฟนนูรอน

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

จัดทำโดย: สำนักงานเกษตรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

